

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 13.12.2023
C(2023) 9700 final

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) .../...

av den 13.12.2023

**om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens
funktionssätt på stöd av mindre betydelse**

(Text av betydelse för EES)

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) .../...

av den 13.12.2023

om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 108.4,
med beaktande av rådets förordning (EU) 2015/1588 av den 13 juli 2015 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd¹, särskilt artikel 2.1,
efter att ha rådfrågat den rådgivande kommittén för statligt stöd, och
av följande skäl:

- (1) Statlig finansiering som uppfyller kriterierna i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt utgör statligt stöd och ska anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 108.3 i fördraget. Rådet får dock, i enlighet med artikel 109 i fördraget, fastställa kategorier av stöd som ska vara undantagna från denna anmälningsskyldighet. I enlighet med artikel 108.4 i fördraget får kommissionen anta förordningar avseende dessa kategorier av statligt stöd. I förordning (EU) 2015/1588 beslutade rådet i enlighet med artikel 109 i fördraget att stöd av mindre betydelse (det vill säga stöd som beviljas samma företag under en viss period och som inte överstiger ett visst fast belopp) kan utgöra en sådan kategori. På grundval av detta anses stöd av mindre betydelse inte uppfylla samtliga kriterier i artikel 107.1 i fördraget och omfattas därför inte av anmälningsförfarandet.
- (2) Kommissionen har i flera beslut förtydligat begreppet stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget. Kommissionen har också redogjort för sin politik för ett tak för stöd av mindre betydelse under vilket artikel 107.1 i fördraget får anses vara ej tillämpligt. Kommissionen gjorde så först i sitt meddelande om försumbart stöd² och sedan i kommissionens förordningar (EG) nr 69/2001³, (EG) nr 1998/2006⁴ och (EU)

¹ EUT L 248, 24.9.2015, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/1588/oj?locale=sv>

² Kommissionens meddelande om försumbart stöd (EGT C 68, 6.3.1996, s. 9).

³ Kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse (EGT L 10, 13.1.2001, s. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2001/69/oj>).

⁴ Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse (EUT L 379, 28.12.2006, s. 5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1998/oj>).

nr 1407/2013⁵. Denna förordning ersätter förordning (EU) nr 1407/2013 när den löper ut.

- (3) Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av förordning (EU) nr 1407/2013 bör taket för det högsta möjliga stöd av mindre betydelse som ett och samma företag kan få under en treårsperiod per medlemsstat höjas till 300 000 EUR. Detta tak återspeglar inflationen sedan förordning (EU) nr 1407/2013 trädde i kraft och den beräknade utvecklingen under den här förordningens giltighetstid. Taket är nödvändigt om man vill kunna garantera att alla åtgärder som omfattas av denna förordning inte ska kunna anses påverka handeln mellan medlemsstaterna och inte snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen.
- (4) Med företag avses vid tillämpningen av konkurrensreglerna i fördraget varje enhet, oberoende av om det är en fysisk eller juridisk person, som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och hur den finansieras⁶. Europeiska unionens domstol har klargjort att en enhet som ”har ett kontrollerande innehav i ett bolag”, och som ”i praktiken utövar denna kontroll genom att direkt eller indirekt utöva ett inflytande på förvaltningen av bolaget”, ska anses delta i det bolagets ekonomiska verksamhet. Enheten i sig måste därför betraktas som ett företag i den mening som avses i artikel 107.1 fördraget⁷. Domstolen har fastställt att alla enheter som (rättsligt eller faktiskt) kontrolleras av samma enhet ska anses vara ett enda företag⁸.
- (5) Av rättssäkerhetsskäl och för att minska den administrativa bördan bör det i denna förordning ges en tydlig och uttömmande förteckning över kriterier för att avgöra när två eller flera företag i samma medlemsstat bör anses vara ett enda företag. Kommissionen har valt ut kriterier som är lämpliga vid tillämpningen av denna förordning bland de väletablerade kriterierna för definitionen av ”anknutna företag” i definitionen av små och medelstora företag (SMF) i kommissionens rekommendation 2003/361/EG⁹ och i bilaga I till kommissionens förordning (EU) nr 651/2014¹⁰. Med tanke på denna förordnings tillämpningsområde bör kriterierna vara tillämpliga på såväl små och medelstora företag som stora företag och bör säkerställa att en grupp anknutna företag betraktas som ett enda företag vid tillämpningen av regeln om stöd av mindre betydelse. Företag som inte har någon förbindelse med varandra, bortsett från det faktum att de var för sig har en direkt koppling till samma offentliga organ, bör emellertid inte behandlas som anknutna till varandra. Därför bör hänsyn tas till den specifika situation som råder för företag som kontrolleras av samma offentliga organ, i vilket eller vilka företagen kan ha oberoende beslutsbefogenhet.

⁵ Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (EUT L 352, 24.12.2013, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1407/oj>).

⁶ Domstolens dom av den 10 januari 2006, *Ministero dell'Economia e delle Finanze mot Cassa di Risparmio di Firenze m.fl.*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkt 107.

⁷ Ibidem, punkterna 112 och 113.

⁸ Domstolens dom av den 13 juni 2002, *Nederländerna mot kommissionen*, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363.

⁹ Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

¹⁰ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (EUT L 187, 26.6.2014, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj>).

- (6) Mot bakgrund av de särskilda regler som gäller primärproduktionen (särskilt primärproduktionen av jordbruksprodukter, och primärproduktionen av fiskeri- och vattenbruksprodukter) och risken för att stödbelopp som ligger under det tak som föreskrivs i denna förordning ändå kan uppfylla kriterierna i artikel 107.1 i fördraget, bör förordningen inte gälla de sektorerna.
- (7) Med tanke på likheterna mellan bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter och av andra produkter bör denna förordning även gälla bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter om vissa villkor är uppfyllda. Verksamheter på jordbruksföretaget som är nödvändiga för att förbereda en produkt för försäljning i första ledet (t.ex. skörd, slåtter och tröskning av spannmål, eller packning av ägg) eller försäljning i första ledet till återförsäljare och förädlare bör inte i detta sammanhang anses som bearbetning eller saluföring, och förordningen bör därför inte tillämpas på denna verksamhet.
- (8) Med tanke på arten av den verksamhet som bedrivs inom beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter och likheterna mellan denna verksamhet och annan berednings- och saluföringsverksamhet bör den här förordningen också tillämpas på företag som är verksamma inom beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Varken uppgifter som måste utföras vid vattenbruksanläggningen eller ombord för att förbereda djur eller växter för försäljningen i första ledet (till exempel rensning, fileande eller infrysning) eller försäljning i första ledet till återförsäljare eller förädlare bör anses som bearbetning eller saluföring i detta avseende och den här förordningen bör därför inte tillämpas på dessa verksamheter.
- (9) Europeiska unionens domstol har slagit fast att så snart unionen har lagstiftat om en gemensam marknadsordning för en viss jordbrukssektor, är medlemsstaterna skyldiga att avstå från åtgärder som kan undergräva den eller skapa undantag från den¹¹. Därför bör denna förordning inte gälla stöd vars storlek fastställs på grundval av priset på eller mängden av produkter som köps eller släpps ut på marknaden inom jordbrukssektorn. Den bör inte heller tillämpas på stöd som är kopplat till en skyldighet att dela stödet med primärproducenter. Dessa principer gäller även fiskeri- och vattenbrukssektorn.
- (10) Denna förordning bör inte tillämpas på exportstöd och stöd som är avhängigt av att inhemska varor och tjänster används framför importerade. Förordningen bör framför allt inte gälla stöd för att finansiera upprättande och drift av distributionsnät i andra medlemsstater eller tredjeländer. Europeiska unionens domstol har slagit fast att enligt förordning (EG) nr 1998/2006 utesluts ”inte allt stöd som kan ha en inverkan på export, utan endast stöd som direkt, genom sin form, syftar till att understödja försäljningen i ett annat land” och att ”investeringsstöd – förutsatt att det inte i en eller annan form i princip och genom sitt belopp bestäms av kvantiteten av de exporterade varorna – inte omfattas av ”stöd till exportrelaterad verksamhet” i den mening som avses i artikel 1.1.d i förordning (EG) nr 1998/2006 och omfattas således inte av tillämpningsområdet för denna bestämmelse, även om de investeringar som får stöd möjliggör utvecklingen av produkter avsedda för

¹¹ Domstolens dom av den 12 december 2002, Frankrike/kommissionen, C-456/00, ECLI:EU:C:2002:753, punkt 31.

export”¹². Stöd som avser kostnader för deltagande i handelsmässor eller kostnader för undersökningar eller konsulttjänster som behövs för att lansera en ny produkt eller en befintlig produkt på en ny marknad i en annan medlemsstat eller i ett tredjeland utgör i allmänhet inte exportstöd.

- (11) Den treårsperiod som ska beaktas vid tillämpningen av denna förordning bör ses över löpande. För varje nytt stöd av mindre betydelse måste hänsyn tas till det totala stöd av mindre betydelse som beviljats under de senaste tre åren.
- (12) Om ett företag är verksamt inom en av de sektorer som inte omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning och även är verksamt inom andra sektorer eller bedriver andra verksamheter, bör denna förordning tillämpas på dessa andra sektorer eller verksamheter, under förutsättning att den berörda medlemsstaten genom lämpliga tillvägagångssätt, till exempel åtskillnad mellan verksamheterna eller särredovisning, ser till att stöd av mindre betydelse inte beviljas för verksamheten inom de sektorer som inte omfattas av denna förordning. Samma princip bör gälla när ett företag är verksamt inom sektorer som omfattas av lägre tak för stöd av mindre betydelse. Om ett företag inte kan garantera att verksamheterna inom sektorer för vilka lägre tak för stöd av mindre betydelse är tillämpliga endast får stöd av mindre betydelse upp till dessa lägre tak, bör det lägsta taket tillämpas på alla de verksamheter som företaget bedriver.
- (13) Regler bör fastställas för att säkerställa att de högsta stödnivåer som föreskrivs i de relevanta förordningarna om statligt stöd eller kommissionsbeslut inte kan kringgå. Tydliga regler om kumulering bör också fastställas.
- (14) Denna förordning utesluter inte möjligheten att en åtgärd kanske inte betraktas som statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget på andra grunder än de som anges i denna förordning, t.ex. om åtgärden är förenlig med principen om marknadsekonomiska aktörer eller inte innebär någon överföring av statliga medel. Särskilt unionsfinansiering som förvaltas centralt av kommissionen och inte står direkt eller indirekt under medlemsstatens kontroll utgör inte statligt stöd och bör inte beaktas vid bedömningen av om det tak som fastställs i denna förordning överskrids.
- (15) Denna förordning omfattar inte alla situationer där en åtgärd kanske inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna och kanske inte snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen. Det kan finnas situationer där en mottagare levererar varor eller tjänster till ett begränsat område (t.ex. en öregion eller något av de yttersta randområdena) inom en medlemsstat och den mottagaren sannolikt inte lockar kunder från andra medlemsstater, och där det inte kan förutses att åtgärden skulle ha mer än en marginell effekt på villkoren för gränsöverskridande investeringar eller etableringar. Sådana åtgärder bör bedömas från fall till fall.
- (16) Med hänsyn till behovet av insyn, likabehandling och effektiv kontroll bör denna förordning endast tillämpas på stöd av mindre betydelse, för vilket det är möjligt att i förväg räkna ut den exakta bruttobidragsekvivalenten utan att en riskbedömning behöver göras (*överblickbart stöd av mindre betydelse*). En sådan exakt beräkning kan till exempel göras för kontantbidrag, räntesubventioner, begränsade skattelättnader eller andra instrument som föreskriver en övre gräns som garanterar

¹² Domstolens dom av den 28 februari 2018, *ZPT AD mot Narodno sabranie na Republika Bulgaria m.fl.*, C-518/16, ECLI:EU:C:2018:126, punkt 55 och 56.

att det relevanta taket inte överskrids. En övre gräns innebär att den berörda medlemsstaten, så länge som det exakta stödbeloppet inte är känt, måste anta att beloppet motsvarar den övre gränsen för att garantera att flera stödåtgärder tillsammans inte överskrider det tak som anges i den här förordningen och för att tillämpa reglerna om kumulering.

- (17) För att säkerställa insyn, likabehandling och en korrekt tillämpning av taket för stöd av mindre betydelse bör alla medlemsstater använda samma metod för att beräkna det totala beviljade stödbeloppet. I syfte att underlätta beräkningen bör stödbelopp som inte betalas ut i form av kontantbidrag omräknas till motsvarande bruttobidragsekvivalent. Vid beräkningen av bruttobidragsekvivalenten för olika typer av överblickbart stöd som inte är bidrag eller för stöd som betalas ut i flera omgångar måste man använda de marknadsräntor som gällde när stödet beviljades. För att underlätta en enhetlig, överblickbar och enkel tillämpning av reglerna för statligt stöd bör de marknadsräntor som används vid tillämpningen av denna förordning vara de referensräntor som fastställts i enlighet med meddelandet från kommissionen om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor¹³.
- (18) Stöd i form av lån, bl.a. riskfinansieringsstöd av mindre betydelse som tar formen av lån, bör anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om bruttobidragsekvivalenten har beräknats på grundval av de marknadsräntor som gällde när stödet beviljades. För att förenkla handläggningen av små lån med kort löptid är det nödvändigt att fastställa en tydlig regel som är lätt att tillämpa och tar hänsyn både till lånets belopp och löptid. Bruttobidragsekvivalenten för lån som garanteras av säkerheter som täcker minst 50 % av lånet och som uppgår till antingen högst 1 500 000 EUR under en femårsperiod eller 750 000 EUR under en tioårsperiod får inte anses överstiga taket för stöd av mindre betydelse. Detta grundar sig på kommissionens erfarenheter och på inflationen sedan förordning (EU) nr 1407/2013 trädde i kraft samt den förväntade inflationsutvecklingen under den här förordningens tillämpningsperiod. Med tanke på svårigheterna att beräkna bruttobidragsekvivalenten för stöd som beviljas företag som kanske inte kommer att kunna betala tillbaka lånet (till exempel eftersom företaget är föremål för ett kollektivt insolvensförfarande eller eftersom det uppfyller kriterierna i nationell lagstiftning för att försättas i kollektiv insolvens på sina fordringsägares begäran) bör denna regel inte gälla sådana företag.
- (19) Stöd i form av kapitaltillskott kan enbart anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse, om det sammanlagda offentliga kapitaltillskottet inte överskrider taket för stöd av mindre betydelse. Stöd i form av riskfinansieringsåtgärder som tar formen av kapitalinvesteringar eller investeringar i form av kapital likställt med eget kapital enligt riktlinjerna för riskfinansiering¹⁴ bör inte anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse, såvida inte den berörda åtgärden tillhandahåller kapital som ej överskrider taket för stöd av mindre betydelse.
- (20) Stöd i form av garantier, bl.a. riskfinansieringsstöd av mindre betydelse som tar formen av garantier, bör anses vara överblickbart stöd om bruttobidragsekvivalenten

¹³ Meddelande från kommissionen om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor (EUT C 14, 19.1.2008, s 6).

¹⁴ Meddelande från kommissionen – Riktlinjer för statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar (EUT C 508, 16.12.2021, s. 1).

har beräknats på grundval av de säkerhetsavgifter som föreskrivs i kommissionens tillkännagivande för den berörda företagstypen¹⁵. I denna förordning bör det fastställas tydliga regler som beaktar både beloppet för det underliggande lånet och garantins löptid. Tydliga regler borde förenkla handläggningen av kortfristiga garantier som utgör säkerhet för högst 80 % av ett relativt litet lån, där förlusterna bärs proportionellt och enligt samma villkor av långivare och garantigivare, och nettoåtervinningen från indrivningen av lånet mot de säkerheter som ställts av låntagaren på ett proportionellt sätt minskar förlusterna för långivaren och garantigivaren. Denna regel bör inte gälla garantier för underliggande transaktioner som inte utgör ett lån, till exempel garantier för egetkapitaltransaktioner. På basis av kommissionens erfarenheter och med tanke på inflationen sedan kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 trädde i kraft och den förväntade inflationsutvecklingen under den här förordningens giltighetstid bör garantin anses ha en bruttobidragsekvivalent som inte överstiger taket för stöd av mindre betydelse om i) garantin inte överstiger 80 % av det underliggande lånet, ii) det garanterade beloppet inte överstiger 2 250 000 EUR, och iii) garantins löptid inte överstiger fem år. Detsamma gäller om i) garantin inte överstiger 80 % av det underliggande lånet, ii) det garanterade beloppet inte överstiger 1 125 000 EUR, och iii) garantins löptid inte överstiger tio år.

- (21) Dessutom får medlemsstaterna använda en metod för att beräkna bruttobidragsekvivalenten för garantier som har anmälts till kommissionen enligt en annan kommissionsförordning på statsstödsområdet som gällde vid samma tidpunkt och som godtagits av kommissionen som överensstämmande med tillkännagivandet om garantier¹⁶, eller ett tillkännagivande som ersatt det. Medlemsstaterna får bara göra detta om den godtagna metoden uttryckligen avser den typ av garanti och den typ av underliggande transaktion som det är fråga om i samband med tillämpningen av denna förordning.
- (22) Om ett stöd av mindre betydelse ges via finansiella intermediärer bör medlemsstaterna säkerställa att dessa inte mottar något statligt stöd. Detta kan ske exempelvis i) genom att kräva att finansiella intermediärer som får statliga garantier ska betala avgifter som följer marknadspriserna eller ii) genom att till fullo överföra fördelarna till de slutliga stödmottagarna eller iii) genom att taket för stöd av mindre betydelse och övriga villkor i denna förordning iakttas av intermediärerna. För att förenkla behandlingen av finansiella intermediärer som genomför stödordningar av mindre betydelse, där medlemsstaterna förlitar sig på alternativ iii, bör det i denna förordning föreskrivas en tydlig regel som är lätt att tillämpa och som tar hänsyn till det totala beloppet för lån som inbegriper stöd av mindre betydelse och som den finansiella intermediären har utfärdat under de tre senaste åren. Enligt kommissionens erfarenhet kan finansiella intermediärer som beviljar garanterade lån av mindre betydelse, och som tillämpar en mekanism för att vidarebefordra de fördelar som erhållits genom en garanti till de slutliga mottagarna, anses vara mottagare av en bruttobidragsekvivalent som inte överstiger taket för stöd av mindre betydelse om det totala portföljbeloppet för garanterade lån av mindre betydelse är mindre än 10 miljoner EUR eller om det totala portföljbeloppet för garanterade lån

¹⁵ Till exempel, kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (EUT C 155, 20.6.2008, s. 10).

¹⁶ Kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (EUT C 155, 20.6.2008, s. 10).

av mindre betydelse är mindre än 40 miljoner EUR och består av individuella lån av mindre betydelse som uppgår till mindre än 100 000 EUR, förutsatt att ordningen för stöd av mindre betydelse är tillgänglig på lika villkor för alla finansiella intermediärer som är verksamma i den berörda medlemsstaten.

- (23) Efter anmälan från en medlemsstat bör kommissionen undersöka om en åtgärd som inte är ett bidrag, ett lån, en garanti, ett kapitaltillskott eller en riskfinansieringsåtgärd som tar formen av kapitalinvesteringar eller investeringar i form av kapital likställt med eget kapital, begränsade skattelättnader eller andra instrument som föreskriver en övre gräns, leder till en bruttobidragsekvivalent som inte överskrider taket för stöd av mindre betydelse och därför skulle kunna omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning.
- (24) Kommissionen är skyldig att se till att reglerna om statligt stöd följs och överensstämmer med principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen. Medlemsstaterna bör underlätta fullgörandet av denna uppgift genom att ha de nödvändiga verktygen för att säkerställa att det sammanlagda stöd av mindre betydelse som beviljas ett enda företag på grundval av regeln om stöd av mindre betydelse inte överstiger det fastställda taket. Medlemsstaterna bör övervaka det beviljade stödet för att säkerställa att taket som fastställs i den här förordningen inte överskrids och att kumuleringsreglerna efterlevs. För att fullgöra denna skyldighet bör medlemsstaterna senast den 1 januari 2026 tillhandahålla fullständig information om stöd av mindre betydelse som beviljats, i ett centralt register på nationell nivå eller på unionsnivå och kontrollera att eventuella nya stöd inte överskrider det tak som fastställs i denna förordning. Det centrala registret ska bidra till att minska den administrativa bördan för företagen. Företagen kommer inte längre att enligt denna förordning behöva hålla reda på och redovisa andra stöd av mindre betydelse som de får, när väl det centrala registret innehåller uppgifter för en treårsperiod. Vid tillämpningen av denna förordning ska kontrollen av efterlevnaden av det tak som fastställs i denna förordning i princip bygga på informationen i det centrala registret.
- (25) Alla medlemsstater får inrätta ett nationellt centralt register. Befintliga nationella centrala register som uppfyller de krav som fastställs i denna förordning kan användas även fortsättningsvis. Kommissionen kommer att inrätta ett centralt register på unionsnivå som kan användas av medlemsstaterna från den 1 januari 2026.
- (26) Med tanke på att den administrativa bördan och regleringshinder är ett problem för majoriteten av de små och medelstora företagen och att kommissionens mål är att minska den börda som uppstår till följd av rapporteringsskyldigheter med 25 %¹⁷ bör det centrala registret inrättas så att det minskar den administrativa bördan. Goda förvaltningsrutiner, till exempel de som fastställs i förordningen om inrättande av en gemensam digital ingång¹⁸, får åberopas för inrättandet och driften av det centrala registret på unionsnivå och av nationella centrala register.

¹⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Stödpaket för små och medelstora företag, COM(2023) 535 final.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 (EUT L 295, 21.11.2018, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj?locale=sv>).

- (27) Reglerna om insyn syftar till att säkerställa bättre efterlevnad, ökad ansvarighet, inbördes granskning och i slutändan till effektivare användning av de offentliga utgifterna. Offentliggörandet i ett centralt register av stödmottagarens namn tjänar det berättigade intresset av öppenhet och information till allmänheten om användningen av medlemsstaternas medel. Det inkräktar inte i onödan på stödmottagarnas rätt till skydd av sina personuppgifter så länge som offentliggörandet i det centrala registret av personuppgifter är förenligt med unionens regler om dataskydd¹⁹. Medlemsstaterna bör ha möjlighet att pseudonymisera specifika uppgifter om det är nödvändigt för att följa EU:s regler om dataskydd.
- (28) I denna förordning bör det fastställas ett antal villkor enligt vilka alla åtgärder som omfattas av denna förordning inte kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna och inte snedvrider eller hota att snedvrider konkurrensen. Därför bör denna förordning även tillämpas på stöd som beviljats innan den trädde i kraft, om alla villkor som fastställs i den är uppfyllda. På samma sätt bör stöd som uppfyllde kriterierna i förordning (EU) nr 1407/2013 och som beviljades mellan den 1 januari 2014 och den 31 december 2023 anses vara undantaget från anmälningsskyldigheten enligt artikel 108.3 i fördraget.
- (29) Med hänsyn till hur ofta det i regel är nödvändigt att se över politiken för statligt stöd, bör tillämpningsperioden för denna förordning begränsas.
- (30) Om denna förordnings tillämpningsperiod skulle löpa ut utan att förlängas, bör medlemsstaterna få en anpassningsperiod på sex månader för stöd av mindre betydelse som omfattas av denna förordning.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning gäller statligt stöd till företag inom alla sektorer med undantag för följande:
 - (a) Stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av fiskeri- och vattenbruksprodukter.
 - (b) Stöd till företag som är verksamma inom bearbetning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter, när stödbeloppet fastställs på grundval av priset på eller mängden av produkter som köps in eller släpps ut på marknaden.
 - (c) Stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>). Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

- (d) Stöd till företag som är verksamma inom bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, i ett av följande fall:
 - (1) Om stödbeloppet fastställs på grundval av priset på eller mängden sådana produkter som köps från primärproducenter eller släpps ut på marknaden av de berörda företagen.
 - (2) Om en förutsättning för stödet är att det helt eller delvis överförs till primärproducenter.
 - (e) Stöd som beviljas exportrelaterad verksamhet med inriktning på tredjeländer eller medlemsstater, det vill säga stöd som är direkt knutet till exporterade volymer, till upprättandet eller driften av ett distributionsnät eller till andra löpande utgifter som har samband med exportverksamhet.
 - (f) Stöd som är avhängigt av att inhemska produkter och tjänster används framför importerade varor och tjänster.
2. Om ett företag är verksamt inom en av de sektorer som avses i punkt 1 a, b, c eller d och även är verksamt inom en eller flera av de andra sektorer som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning eller bedriver annan verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning, ska denna förordning tillämpas på stöd som beviljas för dessa senare sektorer eller verksamheter under förutsättning att den berörda medlemsstaten genom lämpliga tillvägagångssätt, till exempel åtskillnad mellan verksamheterna eller särredovisning, ser till att verksamheterna inom de sektorer som undantas från tillämpningsområdet för denna förordning inte får stöd av mindre betydelse som beviljas i enlighet med denna förordning.

Artikel 2

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:
- (a) *jordbruksprodukter*: produkter som förtecknas i bilaga I till fördraget, med undantag av fiskeri- och vattenbruksprodukter som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013²⁰.
 - (b) *primärproduktion av jordbruksprodukter*: produktionen av produkter från jorden och från uppfödning, som förtecknas i bilaga I till fördraget, utan att några andra vidare processer utförs som förändrar dessa produkters natur.
 - (c) *bearbetning av jordbruksprodukter*: varje process som en jordbruksprodukt undergår som till resultat får en produkt som också är en jordbruksprodukt, med undantag för verksamheter på jordbruksföretaget som är nödvändiga för att förbereda en animalisk eller vegetabilisk produkt för försäljning i första ledet.

²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000 (EUT L 354, 28.12.2013, s. 1, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1379/oj?locale=sv>).

- (d) *saluföring av jordbruksprodukter*: att ställa fram eller visa upp en jordbruksprodukt i avsikt att sälja, erbjuda för försäljning, leverera eller på annat sätt föra ut på marknaden, med undantag för en primärproducents första försäljning till återförsäljare eller förädlare samt varje förberedande av produkten för sådan försäljning. En primärproducents försäljning till slutkonsumenter ska anses vara saluföring om den sker i separata lokaler avsedda för detta syfte.
- (e) *fiskeri- och vattenbruksprodukter*: produkter som definieras i artikel 5 a och b i förordning (EU) nr 1379/2013.
- (f) *primärproduktion av fiskeri- och vattenbruksprodukter*: all verksamhet i samband med fiskeri, uppfödning eller odling av vattenorganismer, samt uppgifter som måste utföras vid vattenbruksanläggningen eller ombord för att förbereda djur eller växter för försäljning i första ledet, inbegripet rensning, fileande eller infrysning, och försäljning i första ledet till återförsäljare eller förädlare.
- (g) *beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter*: all verksamhet, inbegripet hantering, behandling och omvandling, som utförs efter landningen – eller skörden i fråga om vattenbruk – vilken resulterar i en beredd produkt, samt distribution därav.
- (h) *finansiell intermediär*: varje finansinstitut, oavsett form och ägarskap, som bedriver verksamhet i vinstsyfte; offentliga utvecklingsbanker eller -institutioner anses inte omfattas av denna definition om de agerar som beviljande myndigheter och det inte förekommer någon korssubventionering av den verksamhet som bedrivs på deras egen risk och för egen räkning.

2. *ett enda företag*: vid tillämpningen av denna förordning, alla enheter som har minst en av följande förbindelser till varandra:

- (a) Ett företag innehar majoriteten av aktieägarnas eller delägarnas röster i ett annat företag.
- (b) Ett företag har rätt att utse eller entlediga en majoritet av ledamöterna i ett annat företags styrelse, ledning eller tillsynsorgan.
- (c) Ett företag har rätt att utöva ett bestämmande inflytande över ett annat företag enligt ett avtal som är slutet med detta eller enligt en bestämmelse i det företags stiftelseurkund eller stadgar.
- (d) Ett företag som är aktieägare eller delägare i ett annat företag förfogar till följd av en överenskommelse med andra aktieägare eller delägare i företaget ensamt över en majoritet av rösterna för aktierna eller andelarna i det företaget.

Företag som har någon av de förbindelser som nämns i a–d via ett eller flera andra företag ska också anses vara ett enda företag.

Artikel 3

Stöd av mindre betydelse

1. Stödåtgärder ska inte anses uppfylla samtliga kriterier i artikel 107.1 i fördraget och ska därför inte omfattas av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i fördraget, om de uppfyller villkoren i denna förordning.

2. Det totala stöd av mindre betydelse som beviljas ett enda företag av en medlemsstat får inte överstiga 300 000 EUR under en period av tre år.
3. Stöd av mindre betydelse ska anses ha beviljats vid den tidpunkt då den lagliga rätten till stödet överfördes till företaget enligt tillämplig nationell lagstiftning oavsett dagen för utbetalning av stödet till företaget.
4. Det tak som föreskrivs i punkt 2 ska gälla oberoende av stödets form och det mål som eftersträvas med det, och oavsett om det stöd som medlemsstaten beviljar helt eller delvis finansieras med medel som härrör från unionen.
5. Vid tillämpning av det tak som anges i punkt 2 ska stödet uttryckas i form av ett kontantbidrag. Alla siffror ska avse bruttobelopp, dvs. belopp före eventuellt avdrag för skatt eller annan avgift. När stöd beviljas i någon annan form än som bidrag ska stödbeloppet vara lika med stödets bruttobidragsekvivalent.
6. Stöd som betalas ut i flera omgångar ska diskonteras till sitt värde vid den tidpunkt då det beviljas. Den ränta som ska användas för beräkningar av diskonterat värde ska vara den diskonteringsränta som gällde vid den tidpunkt då stödet beviljades.
7. Om det tak som föreskrivs i punkt 2 överskrids på grund av att nytt stöd av mindre betydelse beviljas, ska det nya stödet inte omfattas av denna förordning.
8. Vid företagssammanslagningar och företagsförvärv ska allt stöd av mindre betydelse som beviljats någotdera av de tidigare företagen beaktas vid fastställandet av om eventuellt nytt stöd av mindre betydelse till det nya eller det förvärvande företaget överskrider det tak som anges i punkt 2. Stöd av mindre betydelse som lagligen beviljats före sammanslagningen eller förvärvet ska fortsatt anses vara lagligt.
9. Om ett företag delas upp i två eller flera separata företag ska stöd av mindre betydelse som beviljats före uppdelningen tilldelas det företag som gynnats av det, vilket i princip är det företag som tar över de verksamheter för vilka stödet av mindre betydelse har använts. Om en sådan tilldelning inte är möjlig ska stödet av mindre betydelse fördelas proportionellt på grundval av det bokförda värdet av de nya företagens egna kapital den dag uppdelningen reellt ägde rum.

Artikel 4

Beräkning av bruttobidragsekvivalenten

1. Denna förordning ska endast tillämpas på stöd för vilket det är möjligt att göra en exakt beräkning av bruttobidragsekvivalenten i förväg utan att behöva göra en riskbedömning (*överblickbart stöd av mindre betydelse*).
2. Stöd i form av bidrag och räntesubventioner ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse.
3. Stöd i form av lån ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om
 - (a) stödmottagaren inte är i ett kollektivt insolvensförfarande eller uppfyller kriterierna i nationell lagstiftning för att försättas i kollektiv insolvens på sina fordringsägares begäran; när det gäller stora företag ska stödmottagaren vara i en situation som motsvarar ett kreditbetyg på lägst B-, och
 - (b) lånet är garanterat av säkerheter som täcker minst 50 % av lånet, och lånet uppgår till antingen 1 500 000 EUR under en femårsperiod eller 750 000 EUR under en tioårsperiod; om ett lån är mindre än dessa belopp eller beviljas för en kortare period än fem, respektive tio år, ska bruttobidragsekvivalenten för det

- lånet beräknas som en motsvarande andel av det relevanta tak som anges i artikel 3.2 i denna förordning, eller
- (c) bruttobidragsekvivalenten har beräknats på grundval av den referensränta som gällde vid den tidpunkt då lånet beviljades.
4. Stöd i form av kapitaltillskott ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse endast om det sammanlagda offentliga kapitaltillskottet inte överskrider det tak som anges i artikel 3.2.
5. Stöd i form av riskfinansieringsåtgärder som tar formen av kapitalinvesteringar eller investeringar i form av kapital likställt med eget kapital ska endast anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om det kapital som ges till ett enda företag inte överskrider det tak som anges i artikel 3.2.
6. Stöd i form av garantier ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om
- (a) stödmottagaren inte är i ett kollektivt insolvensförfarande eller uppfyller kriterierna i nationell lagstiftning för att försättas i kollektiv insolvens på sina fordringsägares begäran; när det gäller stora företag ska stödmottagaren vara i en situation som motsvarar ett kreditbetyg på lägst B-, och
- (b) garantin inte vid någon tidpunkt överstiger 80 % av det underliggande lånet, förlusterna bärs proportionellt och på samma sätt av långgivaren och garantigivaren, nettoåtervinningen från indrivningen av lånet mot de säkerheter som ställts av låntagaren minskar proportionellt de förluster som bärs av långgivaren och garantigivaren, och det garanterade beloppet uppgår till 2 250 000 EUR och garantins löptid är fem år eller det garanterade beloppet uppgår till 1 125 000 EUR och garantins löptid är tio år; om det garanterade beloppet är mindre än dessa belopp eller om garantin har en kortare löptid än fem, respektive tio år, ska bruttobidragsekvivalenten för garantin beräknas som en motsvarande andel av det relevanta tak som anges i artikel 3.2, eller
- (c) bruttobidragsekvivalenten har beräknats på grundval av de säkerhetsavgifter som föreskrivs i ett tillkännagivande från kommissionen, eller
- (d) den metod som används för att beräkna garantins bruttobidragsekvivalent, innan den genomförs,
- (1) har anmälts till kommissionen enligt en annan kommissionsförordning inom området för statligt stöd som är tillämplig vid samma tidpunkt och som har godtagits av kommissionen som överensstämmande med tillkännagivandet om garantier, eller ett tillkännagivande som ersatt det, samt
- (2) denna metod uttryckligen avser den typ av garanti och den typ av underliggande transaktion det är fråga om vid tillämpningen av denna förordning.
7. Allt stöd som erhålls av en finansiell intermediär som genomför en eller flera stödordningar av mindre betydelse, som ska vara tillgängliga på lika villkor för alla finansiella intermediärer som är verksamma i den berörda medlemsstaten, ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om
- (a) den finansiella intermediären vidarebefordrar den fördel som erhållits genom de statliga garantierna till stödmottagarna genom att tillhandahålla nya

prioriterade lån till stödmottagarna med lägre räntesatser eller lägre krav på säkerhet, och varje garanti inte överstiger 80 % av det underliggande lånet,

- (b) garanterade lån av mindre betydelse ges till stödmottagare som befinner sig i en situation som är jämförbar med en kreditvärdering på minst "B-" och det totala beloppet för sådana lån är

- (1) mindre än 10 miljoner EUR, eller
- (2) mindre än 40 miljoner EUR och varje enskilt garanterat lån av mindre betydelse inte överstiger 100 000 EUR.

Om en finansiell intermediär har ett belopp av lån av mindre betydelse på mindre än 10 miljoner EUR enligt punkt b 1, eller 40 miljoner EUR enligt b 2, ska bruttobidragsekvivalenten för varje belopp beräknas som en motsvarande andel av det relevanta tak som fastställs i artikel 3.2 i denna förordning.

8. Stöd i form av andra instrument ska anses vara överblickbart stöd av mindre betydelse om instrumentet föreskriver ett tak som garanterar att det tak som anges i artikel 3.2 i denna förordning inte överskrids.

Artikel 5

Kumulering

1. Stöd av mindre betydelse som beviljas enligt denna förordning får kumuleras med stöd av mindre betydelse som beviljas enligt kommissionens förordning (EU) nr XXX/XXXX²¹.
2. Stöd av mindre betydelse som beviljas enligt denna förordning får kumuleras med stöd av mindre betydelse som beviljas enligt kommissionens förordningar (EU) nr 1408/2013²² och (EU) nr 717/2014²³, upp till det relevanta tak som föreskrivs i artikel 3.2 i denna förordning.
3. Stöd av mindre betydelse som beviljas i enlighet med denna förordning får inte kumuleras med statligt stöd som avser samma stödberättigande kostnader eller med statligt stöd för samma riskfinansieringsåtgärd om sådan kumulering överstiger den högsta relevanta stödnivå eller det högsta relevanta stödbelopp som fastställts för de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall genom en gruppundantagsförordning eller ett beslut som antagits av kommissionen. Stöd av mindre betydelse som inte beviljas för eller kan tillskrivas specifika stödberättigande kostnader får kumuleras med annat statligt stöd som beviljas med stöd av en gruppundantagsförordning eller ett beslut som antagits av kommissionen.

²¹ Kommissionens förordning (EU) nr XXX/XXXX om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse – EUT L, XXX. [OP: fyll i motsvarande hänvisning till C(2023)9701]

²² Kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn (EUT L 352, 24.12.2013, s. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1408/oj>).

²³ Kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn (EUT L 190, 28.6.2014, s. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/717/oj>).

Artikel 6

Övervakning och rapportering

1. Medlemsstaterna ska se till att information om beviljat stöd av mindre betydelse registreras från och med den 1 januari 2026 i ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå. Uppgifterna i det centrala registret ska innehålla stödmottagarens identitet, stödbelopp, datum för beviljande, beviljande myndighet, stödinstrument och berörd sektor på grundval av den statistiska näringsgrensindelningen i unionen (Nace). Det centrala registret ska upprättas på ett sådant sätt att informationen är lättillgänglig för allmänheten samtidigt som unionens dataskyddsregler följs, däribland genom att specifika poster vid behov pseudonymiseras.
2. Medlemsstaterna ska registrera informationen i punkt 1 i det centrala registret om allt stöd av mindre betydelse som beviljats av en myndighet i den berörda medlemsstaten inom 20 arbetsdagar från det att stödet beviljades. Sådan information om stöd av mindre betydelse som mottagits av finansiella intermediärer som genomför stödordningar av mindre betydelse ska registreras inom 20 arbetsdagar från mottagandet av den rapport som avses i punkt 5. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de uppgifter som finns i det centrala registret är korrekta.
3. Medlemsstaterna ska bevara de registrerade uppgifterna om stöd av mindre betydelse i tio år från och med den dag då stödet beviljades.
4. En medlemsstat ska bevilja nytt stöd av mindre betydelse i enlighet med denna förordning först efter att ha kontrollerat att det nya stödet av mindre betydelse inte medför att det totala belopp av stöd av mindre betydelse som beviljas det berörda företaget når upp till en nivå som överskrider det tak som föreskrivs i artikel 3.2 i denna förordning och att samtliga villkor i denna förordning är uppfyllda.
5. Vid tillämpningen av punkt 1 ska finansiella intermediärer som genomför stödordningar av mindre betydelse varje kvartal till medlemsstaten rapportera det totala stödbelopp av mindre betydelse som de har mottagit inom 10 dagar från kvartalets slut. Dagen för beviljande ska vara den sista dagen i ett kvartal.
6. Medlemsstater som använder ett centralt register på nationell nivå ska senast den 30 juni varje år till kommissionen lämna in aggregerade uppgifter om stöd av mindre betydelse som beviljats för det föregående året. De aggregerade uppgifterna ska omfatta antalet stödmottagare, det sammanlagda stöd av mindre betydelse som beviljats och det totala sammanlagda stöd av mindre betydelse som beviljats per sektor enligt Nace. Den första inlämningen ska gälla stöd av mindre betydelse som beviljats mellan den 1 januari och den 31 december 2026. Medlemsstaterna får rapportera om tidigare perioder till kommissionen om det finns aggregerade uppgifter.
7. Den berörda medlemsstaten ska på skriftlig begäran från kommissionen inom 20 arbetsdagar, eller inom en längre tidsfrist som anges i begäran, förse kommissionen med alla upplysningar den anser sig behöva för att bedöma om villkoren i denna förordning har följts, särskilt i fråga om det totala beloppet av stöd av mindre betydelse i den mening som avses i denna förordning och enligt andra förordningar om stöd av mindre betydelse som ett företag har mottagit.

Artikel 7

Övergångsbestämmelser

1. Denna förordning ska tillämpas på stöd som beviljats före dess ikraftträdande om stödet uppfyller alla villkor som föreskrivs i förordningen.
2. Individuellt stöd av mindre betydelse som beviljats mellan den 1 januari 2014 och den 31 december 2023 och som uppfyller villkoren i förordning (EU) nr 1407/2013 ska inte anses uppfylla samtliga kriterier i artikel 107.1 i fördraget och ska därför undantas från anmälningsskyldigheten enligt artikel 108.3 i fördraget.
3. När denna förordning upphör att gälla får stöd av mindre betydelse som uppfyller villkoren i förordningen beviljas på ett giltigt sätt under ytterligare en sexmånadersperiod.
4. Till dess att det centrala registret har upprättats och omfattar en period på tre år ska en medlemsstat, om den avser att bevilja stöd av mindre betydelse till ett företag i enlighet med denna förordning, skriftligen eller i elektronisk form informera företaget om stödbeloppet uttryckt i bruttobidragsekvivalent och dess karaktär av stöd av mindre betydelse, med direkt hänvisning till denna förordning. Om stöd av mindre betydelse beviljas olika företag i enlighet med denna förordning på grundval av en viss stödordning och företagen därvid beviljas olika stödbelopp, får den berörda medlemsstaten välja att uppfylla sin skyldighet genom att informera företagen om ett belopp som motsvarar det högsta tillåtna stödbelopp som kan beviljas enligt stödordningen. I sådana fall ska det fasta beloppet användas för att fastställa om det tak som anges i artikel 3.2 i denna förordning har iakttagits. Innan medlemsstaten beviljar stödet ska den från det berörda företaget få en redogörelse i skriftlig eller elektronisk form för allt annat stöd av mindre betydelse enligt denna förordning eller andra förordningar om stöd av mindre betydelse som mottagits under en period av tre år.

Artikel 8

Ikraftträdande och giltighetstid

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2024.

Den ska tillämpas till och med den 31 december 2030.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 13.12.2023

På kommissionens vägnar
Ordförande
Ursula VON DER LEYEN